

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1892, kl. 12 midd.

*Konstitutionsutskottets memorial, angående fullbordad granskning
af de i statsrådet förda protokoll.*

Till konstitutionsutskottet hafva, på derom hos vederbörande gjord framställning, blifvit öfverlemnade de sedan sistlidne riksdags början och intill början af den innevarande i statsrådet förda protokoll, nemligen öfver:

justitiedepartementsärenden från och med den 17 januari 1891 till och med den 13 januari 1892;

justitieärenden från och med den 31 januari 1891 till och med den 13 januari 1892;

utrikesdepartementsärenden från och med den 23 januari 1891 till och med den 13 januari 1892;

landtförsvarsärenden från och med den 23 januari 1891 till och med den 13 januari 1892;

sjöförsvarsärenden från och med den 23 januari 1891 till och med den 13 januari 1892;

civilärenden från och med den 17 januari 1891 till och med den 13 januari 1892;

finansärenden från och med den 23 januari 1891 till och med den 13 januari 1892; och

ecklesiastikärenden från och med den 23 januari 1891 till och med den 13 januari 1892.

På derom framställd begäran hafva derjemte till utskottet öfverlemnats dels protokollen i ministeriel föredragning för den 10 juli 1891,

angående fastställande af stater för beskickningarnes traktamenten och militärattachéer samt för expektanslön- och pensionstagare från kabinetskassan; för den 16 oktober 1891, rörande förordnande för kaptenen vid kongl. flottan Gustaf Dyrssen att vara marinattaché vid Kongl. Maj:ts beskickning i S:t Petersburg; för den 31 december 1891 angående underhandlingar med spanska regeringen om avslutande af ny handelstraktat för Norge; samt för den 20 januari 1892 rörande instruktion för Sveriges och Norges ombud vid sanitetskonferensen i Venedig, dels ock protokollen i kommandomål för den 27 juli 1891 angående kaptenen J. A. M. Blomstedts kommendering till deltagande i norska generalstabens fältöfningar nämnda år samt för den 5 augusti samma år angående kaptenen F. J. Leths kommendering att deltaga i norska artilleriets skjutschola.

Vid den jemlikt grundlagarnes stadganden företagna och numera fullbordade granskningen af dessa protokoll

har anledning icke förekommit att mot någon ledamot af statsrådet tillämpa § 106 regeringsformen;

hwaremot utskottet

funnit följande ärenden vara af beskaffenhet att böra jemlikt § 107 regeringsformen hos Riksdagen anmälas.

1:o.

Protokollen öfver sjöförsvarsärenden för den 24 april 1891, n:o 3, och för den 11 september 1891, n:o 3, angående brister i åtskilliga anslag för flottan år 1890.

Af ofvan omförmälda protokoll äfvensom af handlingar, som blifvit till utskottet öfverlemnade, har utskottet inhemtat, att marinförvaltningen uti skrifvelse den 17 mars 1891 hos Kongl. Maj:t anmält att å anslagen till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna och till flottans öfningar under år 1890 uppkommit brister, till hvilkas betäckande förut afsedda tillgångar icke funnes, nemligen å det förra anslaget till belopp af 26,650 kr. 37 öre och å det senare till belopp af 126,496 kr. 85 öre.

Skrifvelsen föredrogs inför Kongl. Maj:t den 24 april 1891, der-
vid Kongl. Maj:t på statsrådets hemställan beslöt, att de ifrågakomna
bristerna skulle redovisas i räkenskaperna såsom förskott att ersättas
af kommande års anslag äfvensom att i hufvudboken för år 1890 äfven
de äldre bristerna å berörda båda anslag skulle, dock särskilda från
bristerna för året, på enahanda sätt såsom förskott redovisas.

Då sedermera marinförvaltningen, jemlikt den för detta embets-
verk utfärdade instruktion, med skrifvelse den 26 maj 1891 till Kongl.
Maj:t öfverlemnade summarisk liquid öfver de i förvaltningens hufvud-
bok förekommande anslag och fonder för år 1890, anförde förvaltnin-
gen, beträffande särskildt öfverbetalningen å reservationsanslaget till
beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, att yttrande deröfver
infordrats af vederbörande stationsbefälhafvare; hemställande förvalt-
ningen, som icke hade något mot de afgifna förklaringarna att erinra,
att Kongl. Maj:t täcktes låta dervid bero.

Vid slutlig anmälan inför Kongl. Maj:t den 11 september 1891
af berörda fråga, hemställde chefen för sjöförvarsdepartementet, att
Kongl. Maj:t täcktes låta vid förklaringarna bero; och blef denna hem-
ställan, deri statsrådets öfriga ledamöter sig förenade, af Kongl. Maj:t
bifallen.

Då af denna redogörelse framgår, att de af Riksdagen för år 1890
fastställda anslag till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna
samt till flottans öfningar öfverskridits, har utskottet, sin pligt likmä-
tigt, ansett sig böra mot chefen för sjöförvarsdepartementet härom hos
Riksdagen göra anmälan.

2:o.

Protokollen öfver civilärenden för den 16 oktober 1891,
n:is 4 och 5, den 6 november 1891, n:o 7, samt den 20 no-
vember 1891, n:o 3, angående besvär i fråga om återbetalning
af anordnade medel.

Handlingarna i berörda mål hafva på begäran blifvit till utskottet
öfverlemnade; och har utskottet af så väl dessa handlingar som ofvan-
nämnda protokoll inhemtat, att kammarrättens revisionsafdelnings 1:sta
kontor efter granskning af Kopparbergs läns landsbok för år 1888 och
landtränterispecialräkningen yrkat, bland annat, att då af sjetta hufvud-
titelns anslag till skrifmaterialier, expenser och ved m. m. blifvit på

föredragning af landskamreraren C. Schmidt obehörigen utanordnade dels, enligt första anmärkningspunkten, arvoden och ersättningar med åtskilliga belopp, tillhopa 378 kronor 4 öre, till extra biträden vid länsstyrelsen för verkställt skrifningsarbete m. m., hvars beskaffenhet i vissa fall ej närmare angifvits och i andra fall upptagits såsom utskrift af bref, expeditioner och räkenskaper, uppsättning eller skrifning efter diktamen af bref, protokoll och utslag samt diarietförelse, registrering, kollationering och korrekturläsning m. m., dels ock, enligt tredje anmärkningspunkten, kostnaden för inköp af åtskilliga böcker och en karta med tillhopa 23 kronor 75 öre, berörda belopp måtte till betalning fastställas.

Kammarrätten meddelade utslag i målet den 27 mars 1890, och enär utgifter af ifrågavarande beskaffenhet icke enligt gällande stadganden finge utbetalas af förenämnda anslag, fann kammarrätten skäligt, med gillande af anmärkningarna, fastställa anmärkta beloppen till betalning af Schmidt, honom dock obetaget att hos vederbörande efter befogenhet återsöka det i första punkten anmärkta, honom till utgifvande ådömda beloppet 378 kronor 4 öre.

Öfver utslaget anförde Schmidt hos Kongl. Maj:t besvär under yrkande, att Kongl. Maj:t måtte, med ändring af öfverklagade utslaget, befria honom från skyldighet att återbetala ifrågavarande belopp. De å landskontoret anställda tjänstemännen, deribland ett extra biträde, som antagits mot en aflöning af 500 kronor om året af anslaget till arvoden åt extra länsnotarier och öfriga extra biträden vid länsstyrelsen, hade icke medhunnit de expeditioner, hvarom i målet vore fråga; och hade det därför varit nödvändigt att för arbetets utförande anlita dels till verket icke hörande personer, dels olönade extra ordinarie tjänstemän. En begäran att få dessa arbeten utförda utan ersättning skulle hafva varit orimlig; och någon annan än statsverket kunde icke betraktas såsom betalningsskyldig. Hvad beträffade tredje anmärkningspunkten, hade Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 16 november 1889 till inköp af böcker och kartor åt länsstyrelserna anvisat 50 kronor om året, således mer än det belopp, hvartill anmärkta utgifterna enligt samma punkt uppgått. Derest emellertid kammarrättens utslag skulle anses lagligen grundadt, anhölle Schmidt, att Kongl. Maj:t på grund af de i målet utredda omständigheter och enär utgifter af den beskaffenhet, hvarom i målet vore fråga, tillförene anmärkningsfritt fått af statsmedel utanordnas, täcktes af gunst och nåd befria honom från återbetalningsskyldighet.

Genom nådig remiss anbefaldes statskontoret att i ärendet af-

gifva utlåtande. I det yttrande, statskontoret i anledning här af afgaf, anfördes, hurusom genom kongl. brefvet den 31 maj 1878 blifvit förklaradt, att den vid länsstyrelsernas kansli och kontor ifrågakommande kostnad för sådan utgående expedition, hvarför lösen icke af vederbörande uppbures, såsom för renskrifning m. m., finge enligt behörigen granskade räkningar, som innefattade tydlig uppgift å grunden, hvar efter ersättningen beräknats, anordnas och utgå af sjetta hufvudtitelns anslag till skrifmaterialier och expenser m. m., men, ehuru af handlingarna i målet syntes framgå, att några af de i första punkten anmärkta beloppen användts till bestridande af kostnaderna för renskrifning af sådana från länsstyrelsen utgående expeditioner, hufvudsakligen embetskrifvelser eller bref, för hvilka lösen icke erhållits, likväl och då utredning icke kunnat åstadkommas, huru stor del af de anmärkta beloppen, hvori olika slags utgifter delvis vore sammanförda, blifvit för nämnda ändamål använd, funne i ärendets så beskaffade skick statskontoret icke anledning att tillstyrka ändring i denna del af öfverklagade utslaget. Beträffande besvären i hvad de afsåge tredje anmärkningspunkten, så, ehuru jemlikt nådiga brefvet den 16 november 1889, länsstyrelse egde att för inköp af sådana böcker och kartor, hvilka, förutom statskalendern, vore å embetsrummen för handläggning af göromålen behöfliga, af sjetta hufvudtitelns anslag till skrifmaterialier och expenser m. m. använda ett belopp af högst 50 kronor om året, likväl och då detta medgifvande icke torde få tilläggas tillbakaverkande kraft, ansåge statskontoret anmärkningen äfven i denna del vara lagligen grundad; men hemställde statskontoret, som i fråga om första anmärkningspunkten icke i det skick, saken befunne sig, ansåge sig kunna afgifva något yttrande i afseende på klagandens anhållan att af gunst och nåd varda befriad från betalningsskyldighet, att Kongl. Maj:t, med afseende på de i målet förekomna särskilda omständigheter, måtte befria klaganden från utgifvande af det belopp, som vid målets slutliga afgörande kunde på grund af den i tredje punkten framställda anmärkning honom till utgifvande ådömas.

Vid ärendets behandling inför Kongl. Maj:t den 16 oktober 1891 tillstyrkte statsrådet, att af anförda orsaker Kongl. Maj:t i viss del af målet, afseende ett för utskrift af länets landsbok utanordnad belopp af 15 kronor, icke måtte finna skäl att göra ändring i kammarrättens öfverklagade utslag, hvaremot, beträffande öfriga öfverklagade delar af målet, statsrådet hemställde, att Kongl. Maj:t väl måtte finna kammarrättens utslag lagligen grundadt, men, med afseende å de uti dessa delar af målet förekomna särskilda omständigheter, befria klaganden

från utgifvande af de honom derutinnan till betalning ådömda belopp, 386 kronor 79 öre, dock med skyldighet för klaganden att gälda det anmärkningsarfvode, som enligt gällande föreskrifter borde af anmärkta beloppen utgå.

I ett annat den 16 oktober 1891 slutligen afgjordt mål hade vid granskning i kammarrättens revisionsafdelning af Malmöhus läns landsbok för år 1888 och landtränterispecialräkningen, revisionen anmärkt att till extra biträden vid länsstyrelsen å sjetta hufvudtitelns anslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. utbetalts, bland annat, aflöning och ersättning med tillhopa 1,261 kronor 50 öre, nemligen dag-aflöning »för tjenstgöring å landskansliet» tillhopa 1,245 kronor 74 öre och »för tjenstgöring å landskontoret» tillhopa 15 kronor 76 öre; och yrkade revisionen att berörda belopp 1,261 kronor 50 öre måtte såsom obehörigen utanordnade till betalning fastställas.

I utslag den 1 maj 1890 yttrade kammarrätten, att emedan ifråga-varande utgifter icke, så vidt visadt blifvit, vore af beskaffenhet att för desamma ersättning bort enligt kongl. brefvet angående lönereglering för vissa af de till landsstaten hörande tjenster den 31 maj 1878 utbetas af sjetta hufvudtitelns anslag till skrifmaterialier och expenser, blefve, med gillande af anmärkningen, anmärkta beloppen 1,261 kronor 50 öre fastställda till betalning af vederbörande föredragande sålunda, att landskamreraren H. Cavalli skulle ansvara för 630 kronor 87 öre och t. f. landskamreraren E. Lauhrén för 630 kronor 63 öre, dem dock öppet lemnadt att sitt hos vederbörande efter befogenhet återsöka.

Häremot besvarade sig Cavalli och Lauhrén hos Kongl. Maj:t samt anförde: redan år 1885 hade länsstyrelsen hos Kongl. Maj:t gjort anmälan om behovet af ännu ett extra biträde å landskansliet och hemstält om en ökning med 700 kronor i anslaget till extra biträden, men denna anhållan hade då ej kunnat bifallas, förnämligast på den grund att för ändamålet anvisadt anslag icke lemnade tillgång. För länsstyrelsen hade det emellertid varit oundgängligen nödigt att anlita särskilda skrifbiträden. Enligt kongl. brefvet den 31 maj 1878 egde länsstyrelsen att af statsmedel gälda kostnaden för utgående expeditioner, för hvilka lösen icke erhöles. Ifrågavarande belopp hade ock blifvit just för sådana expeditioner till stor del utbetaldt, men det vore numera icke möjligt att åstadkomma någon utredning om huru många expeditioner under år 1888 af ifrågavarande skrifbiträden utskrifvits. Detta medgåfves vara ett förbiseende, men borde ej föranleda dertill, att klagandena finge öfvertaga den statsverket eljest åliggande skyldighet att bekosta renskrift i ett statens embetsverk. Att för öfrigt anspråket på förökadt

anslag till extra biträde icke varit obefogadt, framginge deraf att Kongl. Maj:t på derom af länsstyrelsen gjord förnyad framställning, för åren 1889 och 1890 anvisat ytterligare 700 kronor till berörda ändamål. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då det belopp, som utbetalts till ett tillfälligt skrifbiträde å landskontoret, jemväl varit af behofvet påkalladt, hemstälde klagandena om befrielse från utgifvande af dem i dessa delar af målet ådömda belopp 1261 kronor 50 öre.

Efter det revisionen inkommit med infordrad förklaring samt kammarrätten och statskontoret hvar för sig afgifvit infordradt utlåtande, föredrogs målet inför Kongl. Maj:t; och tillstyrkte dervid statsrådet, att Kongl. Maj:t väl måtte finna kammarrättens utslag lagligen grundadt, men, med afseende å de uti målet förekomna särskilda omständigheter, befria klagandena från de dem till utgifvande ådömda belopp 1261 kronor 50 öre, dock med skyldighet för en hvar af dem att gälda det anmärkningsarfvode, som jemlikt gällande föreskrifter borde af det honom ådömda beloppet utgå.

Vidare hade i ett annat mål landsekreteraren A. Westrin hos Kongl. Maj:t anført besvär deröfver att, sedan kammarrättens revisionsafdelning efter granskning af Kalmar läns landsbok för år 1888 och landtränteriets specialräkning yrkat, att då af sju hufvudtitelns anslag till materialier och expenser, ved m. m., enligt anordning af landsekreteraren, dåvarande landskamreraren Westrin, utbetalts för inbindning af »Linde, Sveriges ekonomirätt» 1 krona 50 öre, men länets stat icke medgäfvit dylik utgift, det sålunda obehörigen anordnade beloppet måtte fastställas till betalning, kammarrätten i utslag den 12 mars 1891 gillat anmärkningen och till betalning af Westrin fastställt beloppet.

I besvären anförde Westrin, att om anmärkningen gällt sjelfva inköpet af boken, hade derom varit mindre att säga, eftersom länsstyrelsens befogenhet att af expensmedel inköpa böcker varit omtvistad, men att då sjelfva bokinköpet, som jemväl skett år 1888, lönats oanmärkt, det förefölle orimligt att framställa anmärkning om bokens inbindning. Om boken inköpts bunden hade anmärkningen utblifvit. Den tillfälliga omständigheten, att ifrågavarande arbete funnits uti bokhandeln tillgängligt endast i häftade exemplar och således i inköp kostat mindre, borde vid sådant förhållande ej föranleda dertill att klaganden skulle af egna medel bekosta inbindningen. Klaganden yrkade alltså, att Kongl. Maj:t måtte finna anmärkningen hafva varit obefogadt samt undanröjda öfverklagade utslaget.

Anbefald att i målet afgifva utlåtande, inhemtade kammarrätten förklaring från revisionen; och hemstälde denna att öfverklagade utsla-

get måtte, i öfverensstämmelse med ett af Kongl. Maj:t den 20 februari 1891 meddeladt beslut i besvärsmål angående enahanda anmärkning vid Skaraborgs läns landsboksräkenskaper, varda gilladt och fastställt; hvarefter kammarrätten såsom eget utlåtande åberopade det skäl, som för öfverklagade utslaget låge till grund.

Målet föredrogs inför Kongl. Maj:t den 6 november 1891, dervid statsrådet tillstyrkte, att Kongl. Maj:t väl måtte finna kammarrättens utslag lagligen grundadt, men med afseende å de i målet förekomna omständigheter låta vid den gjorda utbetalningen bero samt i följd deraf befria klaganden från den honom i målet ålagda betalningsskyldighet, dock med skyldighet för honom att gälda anmärkningsarfvode.

Slutligen hade landskamreraren Carl Schmidt och tillförordnade landskamreraren J. Bjurstedt hos Kongl. Maj:t gemensamt anfört besvär öfver ett af kammarrätten den 21 maj 1891 meddeladt utslag, hvarigenom, på yrkande af kammarrättens revisionsafdelning, till betalning af klagandena faststälts följande å sju hufvudtitelns anslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. under år 1889 utanordnade belopp, nemligen dels 414 kronor 73 öre för åtskilligt å så väl landskansliet som landskontoret af extra biträden utfördt skrifningsarbete m. m., dels ock 55 kronor 65 öre för inköp af åtskilliga böcker och en karta.

Klagandena yrkade i besvären upphäfvande af kammarrättens utslag under hänvisning till hvad af Schmidt blifvit anfördt i ofvan först nämnda mål, men, derest Kongl. Maj:t skulle finna utslaget lagligen grundadt, anhölle klagandena på grund af i målet utredda omständigheter och enär utgifter af ifrågavarande beskaffenhet tillförene anmärkningsfritt fått af statsmedel anordnas, att Kongl. Maj:t täcktes af gunst och nåd befria dem från betalningsskyldighet i målet.

Vid målets föredragande inför Kongl. Maj:t den 20 november 1891 tillstyrkte statsrådet på anförda skäl, att Kongl. Maj:t i viss del af målet, afseende ett för utskrift af länets landsbok utanordnad belopp af 18 kronor, icke måtte finna skäl att göra ändring i kammarrättens utslag, hvaremot, beträffande målet i öfrigt, statsrådet hemställde; att Kongl. Maj:t väl måtte finna utslaget lagligen grundadt, men med afseende å de uti målet förekomna särskilda omständigheter befria klagandena från utgifvande af de dem derutinnan till betalning ådömda belopp, tillhopa 452 kronor 38 öre, dock med skyldighet att gälda anmärkningsarfvode.

Hvad efter chefens för civildepartementet föredragning statsrådet

i nu anmärkta fyra mål sålunda tillstyrkt och hemställt, blef af Kongl. Maj:t bifallet.

Genom kongl. brefvet den 31 maj 1878 har Kongl. Maj:t, såsom ofvan blifvit antydt, förklarat, att den efter 1879 års ingång vid länsstyrelsernas kansli och kontor ifrågakommande kostnad för sådan utgående expedition, hvarför lösen icke af vederbörande uppbäres, såsom för renskrifning, tryckning af blanketter till utslag och dylikt, finge, enligt behörigen granskade räkningar, innefattande tydlig uppgift å grunden, hvarefter ersättningen beräknats, anordnas och utgå af sju hufvudtitelns förslagsanslag till »skrifmaterialier och expenser, ved m. m.», i likhet med hvad redan egde rum beträffande kostnaderna för skrifmaterialier och expenser samt tryckning af länskungörelser. De utgifter, för hvilka berörda anslag må tagas i anspråk, äro således nog bestämda, och förklarandet medgifver icke utanordnande å samma anslag af ersättning för andra kostnader än de i förklarandet angifna.

Enligt den af utskottet lemnade redogörelse för ifrågavarande fyra besvärsmål hade emellertid i vissa fall å förslagsanslaget utanordnats ersättningar för kostnader, hvilka icke varit afsedda att kunna derifrån utgå. Kongl. Maj:t, som haft att i sista hand pröfva de i dessa mål framställda yrkanden om återbetalning af de sålunda obehörigen utanordnade beloppen, har härvid funnit de utslag vara *lagligen grundade*, hvarigenom samma belopp blifvit till betalning af vederbörande föredragande fastställda, men ändock har Kongl. Maj:t, med afseende å särskilda omständigheter i målen, funnit skäligt att befria vederbörande från dem lagligen ålagd betalningsskyldighet. Detta förfaringssätt har syns utskottet så anmärkningsvärdt, att utskottet ansett sig böra hos Riksdagen göra anmälan om de rådslag, i enlighet med hvilka ifrågavarande beslut fattats.

3:o.

Protokollet öfver ecklesiastikärenden för den 30 juni, n:o 2, angående ändring i fastställd lönereglering för presterskapet i Falu stads och Kopparbergs församlingars pastorat.

Hos Kongl. Maj:t anhöllo rikets ständer i skrifvelse den 6 juli 1857, enär presterskapets dåvarande aflöningssätt vore i flera afseenden mindre lämpligt samt af beskaffenhet att löntagare och löngifvare emellan leda till tvister af störande inverkan på det förtroende och den

sämja, som borde råda emellan lärare och åhörare, att Kongl. Maj:t ville med hufvudsaklig ledning af vissa i skrifvelsen angifna grunder låta utarbета och för rikets ständer framlägga förslag till allmänt ordnande af presterskapets aflöning; och framhöllo rikets ständer härvid särskildt vigten af att presterskapets aflöning blefve på ett tillfredsställande och med hänsigt till hela riket ändamålsenligt sätt ordnad för en längre framtid.

I anledning af denna skrifvelse framlade Kongl. Maj:t uti proposition till 1859 års riksdag till rikets ständers pröfning och godkännande de grunder, som Kongl. Maj:t ansåg böra följas vid reglerandet af presterskapets aflöning, och blefvo dessa grunder, enligt rikets ständers skrifvelse den 26 september 1860, af ständerna godkända, dock med vissa smärre förändringar, som sedermera af Kongl. Maj:t gillades, hvarefter Kongl. Maj:t genom förordning den 11 juli 1862 påbjöd ett allmänt ordnande af presterskapets löneinkomster.

Enligt ofvannämnda, af Kongl. Maj:t och rikets ständer gemensamt fastställda och i berörda förordning oförändradt upptagna grunder, skulle vid skeende löneregleringar all tionde utbyttas mot bestämda afgifter, fastställda för en tid af 50 år. Påskpenningar, jura stolæ och andra extra ordinarie afgifter skulle utbyttas mot vissa, för samma tid som tiondeersättningen till beloppet bestämda utskylder. Presterskapets löner skulle beräknas uti en eller flera af de räntepersedlar, som enligt grunderna för ränteförenklingen vore för hvarje län bestämda, dock att endast en mindre del finge beräknas i penningar; och skulle persedlarne utgå efter tioårig medelmarkegång, der ej deras levererande till större eller mindre del in natura kunde med afseende på särskilda förhållanden varda medgifvet.

Af ofvannämnda protokoll öfver ecklesiastikären den för den 30 juni äfvensom af handlingar, som på begäran blifvit till utskottet öfverlemnade, har utskottet inhemtat, att Kongl. Maj:t genom resolution den 15 oktober 1875 fastställt lönereglering för presterskapet i Falu stads och Kopparbergs församlingars pastorat och dervid förordnat, bland annat, dels i 2 § att af de medel, som till presterskapets aflöning årligen borde af församlingarna utgöras, kyrkoherden skulle erhålla 3,125 kubikfot spanmål, förste och andre komministrarne hvardera 1,250 kubikfot spanmål samt ordinarie adjunkten 810 kubikfot spanmål, allt $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ hafre, dels ock i 6 och 8 §§, att spanmålen skulle lösas efter tioårigt medelmarkegångspris och att den fastställda löneregleringen skulle gälla under en tid af 50 år.

Då emellertid dessa löner till följd af spanmålsprisens fall från

år 1876, då löneregleringen första gången tillämpats, till år 1889 nedgått för kyrkoherden från 6,405 kronor till 5,271 kronor, för hvardera komministern från 2,561 kronor till 2,108 kronor samt för ordinarie adjunkten från 1,660 kronor till 1,366 kronor, under det att göromålen för presterskapet betydligt ökats genom tilltagande folkmängd, anhöllo församlingarne hos Kongl. Maj:t att, på sätt församlingarne å gemensam kyrkostämma den 1 februari 1891 för sin del beslutit, till 2 § i ofvanberörda resolution måtte göras ett tillägg af innehåll att, derest under något år de i spanmål bestämda lönemedlen skulle så nedgå, att lösesumman komme att understiga 6,400 kronor för kyrkoherden, 2,500 kronor för hvar och en af komministrarne samt 1,600 kronor för ordinarie adjunkten, den i form af lösen för spanmål utgående aflöningen skulle höjas så, att den uppginge till nämnda belopp, hvarvid det, som erfordrades till den nödiga fyllnaden, skulle uttaxeras enligt viss i löneregleringen förut tillämpad grund.

Denna ansökan blef på statsrådets tillstyrkan af Kongl. Maj:t bifallen.

Kongl. Maj:t har alltså till den för Falu stads och Kopparbergs församlingars pastorat fastställda löneregleringen stadgat ett tillägg, innebärande sådan ändring af den i löneregleringsresolutionen för en tid af 50 år bestämda aflöningen åt presterskapet, att detta äfven vid spanmålsprisens starkare fallande skulle ungefärligen komma i åtnjutande af de penningebelopp, som vid löneregleringens första tillämpning kommit detsamma till del, oaktadt det vid regleringens uppgörande naturligen varit insedt, att lönebeloppen, såsom beroende af markegångsprisen, skulle vara underkastade förminskning såväl som förhöjning. Men då, enligt den af utskottet här ofvan lemnade redogörelse, afsigten med de af Konungen och Riksdagen gemensamt antagna grunder i afseende på ordnandet af presterskapets aflöningsförhållanden oförtydligt varit, att de löneregleringar, som i enlighet med dessa grunder komme att verkställas, skulle orubbadt bestå i 50 år, har Kongl. Maj:t genom sitt berörda beslut uppenbarligen på egen hand frångått dessa grunder. Härtill har dock, enligt utskottets åsigt, Kongl. Maj:t icke egt befogenhet, utan hade, så snart behof gjorts gällande af ändring i fastställda löneregleringar, Kongl. Maj:t bort inkomma till Riksdagen med förslag om antagande af sådant tillägg till förordningen den 11 juli 1862, hvarigenom blefve bestämdt både under hvilka förhållanden sådan ändring må ega rum och sättet, på hvilket den må genomföras.

Då konstitutionsutskottet nästlidet år hos Riksdagen gjorde anmälan om två af Kongl. Maj:t på föredragning af chefen för ecklesiastik-

departementet fattade beslut, hvarigenom Kongl. Maj:t på liknande sätt ändrat de för presterskapet i S:t Klara samt i Jakobs och Johannis församlingar fastställda löneregleringar, anförde utskottet, bland annat, att dessa beslut lätt skulle gifva anledning till att inom olika delar af landet en sträfvan uppstode att få de för presterskapets löneinkomster gällande regleringar på motsvarande sätt ändrade. Hvad i förevarande ärende förekommit har, synes det, gifvit utskottet rätt i detta antagande; men då beslut, sådana som det anmärkta, icke kunna vara egnade att befordra det med ifrågavarande löneregleringar afsedda ändamål att, såsom det i rikets ständers till Kongl. Maj:t afåtna skrifvelse den 6 juli 1857 finnes uttryckt, »bereda lärare och åhörare sins emellan trefnad, endrägt och förtroende» — man må nemligen ej bortse från att genom de kyrkostämmobeslut, som föregått Kongl. Maj:ts ifrågavarande beslut, otvifvelaktigt undertryckts meningen hos en minoritet, hvilken lika väl som majoriteten egt berättigadt anspråk att icke för presternas aflönande blifva beskattad högre, än hvartill de fastställda lönekonventionerna föranledt — har utskottet jemväl från denna synpunkt ansett sig ega giltig anledning att om förevarande ärende hos Riksdagen göra anmälan.

Stockholm den 21 april 1892.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer.

Herrar *Bergius, Alin, Behm, Lindahl, von Strokirch, Gustaf Berg, Kajerdt och Samzelius*

hafva ansett oförmälda regeringsåtgärder icke vara af beskaffenhet att de bort föranleda utskottet att derom hos Riksdagen göra anmälan enligt § 107 regeringsformen:

Herrar *Billing*, *Nyström*, friherre *Wrangel von Brehmer*, *Gustaf Andersson* och *Torelius* hafva biträdt förenämnda reservation i hvad den-
 samma afser de ärenden, i hvilkas behandling de deltagit, nemligen
 herr *Billing* beträffande 3:dje punkten;
 herr *Nyström* beträffande 1:sta och 3:dje punkterna;
 herr friherre *Wrangel von Brehmer* beträffande 1:sta punkten; samt
 herrar *Andersson* och *Torelius* beträffande 2:dra punkten.

Herrar *Elowson*, *Vahlén* och *Hedin* hafva anført:

Enligt statsrådsprotokoll öfver justitieärenden den 31 januari 1891,
 n:o 1, hade danske undersåten Christian Carl Tychsen idkat försäljning
 af jernvaror i staden Malmö utan att dertill hafva i vederbörlig ord-
 ning erhållit tillstånd. Med anledning deraf verkställde stadsfiskalen
 N. Aschan den 27 mars 1890 å tjenstens vägnar, i öfverensstämmelse
 med gällande näringsfrihetsförordning, beslag å det offentligen till salu
 hållna lagret, som vid derå anställd värdering uppskattades till 18,641
 kronor 59 öre. Jemlikt förordningens föreskrift instämde stadsfiskalen
 den danske handlanden Tychsen till polisdomstolen, som i utslag den
 14 juli 1890 dömde Tychsen att, på grund af §§ 18, 23 och 31 i kongl.
 förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 enligt
 lydelsen i förordningen den 23 september 1887, böta 50 kronor samt
 förklarade hela lagret förbrutet att å offentlig auktion försäljas; och
 skulle af böterna och af hvad genom varornas försäljning inflöte $\frac{1}{3}$
 tillfalla kronan och $\frac{2}{3}$ åklagaren.

Detta polisdomstolens utslag fastställdes den 5 september 1890
 af hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

Tychsen anförde underdåniga besvär och anhöll tillika, att Kongl.
 Maj:t ville af nåd befria honom från böterna samt förklara det beslag-
 tagna godset icke vara förverkadt.

*Högsta domstolen fann emellertid icke skäl att göra ändring i hof-
 rättens förutnämnda utslag.* Beträffande den sökta nåden hemstälde fyra
 justitieråd, att Kongl. Maj:t i så måtto täcktes bifalla nådeansökningen,
 att $\frac{2}{3}$ af det i beslag tagna och förverkade godsets försäljningsvärde
 skulle efterskänkas och den återstående $\frac{1}{3}$ af samma värde tillfalla
 åklagaren. Tre justitieråd åter hemstälde, att Kongl. Maj:t måtte på det
 sätt bifalla nådeansökningen, att kronans andel eller $\frac{1}{3}$ af det i beslag
 tagna och förverkade godsets försäljningsvärde blefve efterskänkt.

Statsrådet tillstyrkte i underdånighet bifall till den mening, som
 af justitierådens flertal omfattats; och beslöt Kongl. Maj:t i enlighet
 med statsrådets tillstyrkan.

Såsom känt är från en reservation vid konstitutionsutskottets memorial n:o 8 vid sistlidne års riksdag hade engelske undersåten sir Edmund Giles Loder såsom egare af Törefors blifvit för förseelse emot kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet af Neder-Kalix tingslags häradsrätt dömd till böter och kostnadsersättning samt underkastad den påföljd, att ett till 331,267 kronor 5 öre uppskattadt lager af trävaror förklarades förbrutet. Med tillämpning af § 25 regeringsformen täcktes emellertid Kongl. Maj:t efter högsta domstolens hörande och på statsrådets tillstyrkan i nådeväg medgifva, att nyssnämnda trävaror skulle, oaktadt häradsrättens utslag tagit åt sig laga kraft, anses »icke vara förverkade». Under den diskussion, som af särskild anledning framkallats i Riksdagens båda kamrar angående det s. k. Töreforsbeslaget, har framhållits till stöd för den af regeringen vidtagna åtgärden hufvudsakligen tvenne omständigheter. För det första kunde nemligen uti detta speciella fall tvifvel råda derom, huru vida häradsrättens utslag, som icke blifvit af öfverdomstolar pröfvadt, vore öfverensstämmande med lagens rätta mening. För det andra har såsom allmän regel ansetts, att den rätt, som enligt § 25 regeringsformen tillkommer Konungen att i nådeväg återgifva till kronan förverkad gods, är af så vidsträckt omfattning, att medelst användning af nämnda rätt icke allenast den straffskyldige personen kan frikännas från den lagligen ådömda konfiskationspåföljden, utan tillika en tredje man fränkännas en honom enligt lag rätteligen tillkommande andel af det konfiskerade godsets värde.

Vidkommande lagligheten af det i Malmö gjorda beslaget å den danske undersåtens jernvaror kan derom icke finnas minsta tvifvel, då ju högsta domstolen bekräftat beslagsåtgärdens öfverensstämmelse med gällande lag.

Beträffande åter det påstående, att § 25 i regeringsformen skulle innebära en sådan allmängiltig rättsregel, att genom dess tillämpning tredje man, åklagaren, skulle gå förlustig den andel i förbrutet gods, hvilken blifvit honom lagligen tillerkänd, läser samma påstående näppeligen kunna anses annorlunda än såsom en viss uppfattning af nådens begrepp, såsom en derom uppställd teori, hvilken icke finner stöd uti grundlagens bestämmelser. Enligt nämnda teori skulle utöfningen af nåderätten vara en yttring af Konungens domsrätt. Sättes emellertid benådningen enligt § 25 i regeringsformen såsom en högsta judiciel handling, såsom slutakten i ett brottmål, så skulle deraf följdriktigt framgå, att tillämpningen af nåd skulle vara ovilkorligen giltig och för den brottslige bindande.

Nu innehåller emellertid § 17 regeringsformen ett tydligt stadgande derom, att Konungens domsrätt skall uppdragas minst tolf, högst aderton lagkuunige män, hvilka kallas justitieråd och utgöra Konungens högsta domstol. Följaktligen kan det icke uti 25 § af regeringsformen vara fråga om Konungens domsrätt såsom en judiciel pröfning af föregående domslut. Derjemte innehåller samma 25 § i regeringsformen uttryckligt stadgande derom, att det skall på den brottslige ankomma att mottaga den nåd, Konungen honom *förunnat*, eller undergå det straff, hvartill han blifvit *dömd*.

Anställer man en undersökning af begreppet nåd, så kommer man till det resultat, att nåd betyder en lindring af straff, hvilken lindring kan utsträckas ända till ett fullständigt efterskänkande af straffet. Om denna strafflindring heter det, att Konungen *förunnar* brottslingen densamma; om straffet åter begagnas det uttryck, att den brottslige blifvit dertill *dömd*. Följaktligen synes det, som en tillämpning af nåd enligt 25 § regeringsformen icke skulle kunna hafva någon påföljd för en tredje person, hvilken icke något brott begått och hvilken icke blifvit ådömd något slags straff. Inträffar emellertid detta och kommer benådningen alltså att lända en tredje person till förfång, så häntyder denna verkan onekligen på en felaktig uppfattning af begreppet nåd. Skulle genom nådens utöfning en åklagare kunna rätteligen gå förlustig den honom tillerkända beslagsandelen, så vore det äfvenledes tänkbart, att enligt samma teori om nåden äfven andra personer, exempelvis vittnen, kunde gå förlustige dem enligt lag tillkommande ersättningar.

Det prerogativ, som ligger uti Konungens benådningsrätt, är sannemligen allt för stort och skönt för att genom en mindre korrekt teori förvandlas till en domshandling.

Benådningsrätten, som till sitt innehåll är noga bestämd i 25 § regeringsformen, har sin naturliga begränsning i åtskilliga andra grundlagsstadganden, exempelvis de tillämpliga förpligtelserna uti 16 § af samma regeringsform. I detta sammanhang förtjenar det antecknas, att bestämmelsen om benådningsrätten var uti regeringsformen af år 1719 likasom uti regeringsformen af år 1720 intagen bland sådana förpligtelser, angående hvilka föreskrifterna sedermera blifvit öfverförda till särskilda paragrafer, såsom § 2 och delvis § 16 i 1772 års regeringsform, § 2 af förenings- och säkerhetsakten 1789 samt § 16 af 1809 års regeringsform.

Inom utskottet har yrkande gjorts derom, att det enligt statsrådsprotokollet öfver justitieärenden den 31 januari, n:o 1, omförmälda ärende angående efterskänkande af gods, som blifvit från danske under-

såten Christian Carl Tychseln konfiskeradt, skulle enligt 107 § regeringsformen för Riksdagen tillkännagifvas; men då utskottets majoritet afslagit berörda yrkande, hafva vi, emot utskottets sålunda fattade beslut, ansett oss pligtiga att afgifva vår reservation.

Herrar *Hedin, Ljungman, Bengtsson, Björkman, Boström, Elowson, Johnsson, Wikstén, Vahlin* och *Nilson* hafva anført:

(Protokoll öfver ministeriella ärenden 10 juli 1891, 3:o.)

Enligt 7 § regeringsformen skola alla regeringsärenden, med undantag af sådana som i 11 och 15 §§ omförmålas, inför Konungen i statsrådet föredragas och der afgöras. De sålunda undantagna regeringsärendena äro *dels* »ministeriella mål, hvarmed förstås alla de, som angå rikets förhållande till främmande magter», derunder inbegripna afhandlingar och förbund med främmande magter samt utnämmande af sändebud hos främmande magter och tjenstemän vid beskickningarna (11, 12 och 32 §§), *dels* kommandomål.

Af protokoll öfver ministeriella ärenden den 10 juli 1891 har konstitutionsutskottet inhemtat, att Hans Maj:t Konungen nämnda dag i ministeriel konselj, sammansatt i enlighet med 11 § regeringsformen och resolutionen af år 1835, antagit och gillat samt till efterrättelse fastställt »stater *dels* för beskickningarnas traktamenten och militärattachéer, *dels* för expektanslön- och pensionstagare från kabinetskassan», att tillämpas från och med den 1 juli 1891.

Då bestämmandet af de från kabinetskassan utgående aflöningar eller pensioner icke hör till det slag af regeringsärenden, som »angå rikets förhållande till främmande magter», och sålunda icke undantagits från den i 7 § regeringsformen föreskrifna regel, att alla regeringsärenden, med ofvan angifna undantag, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och der afgöras; då den friare dispositionsrätt öfver kabinetskassans medel, som hvarje Riksdag för nästa statsregleringsperiod meddelar Kongl. Maj:t, hvarken afser eller kan, i strid emot regeringsformen, afse att tillerkänna Kongl. Maj:t befogenhet att afvika från de för behandlingen af alla regeringsärenden, med förutnämnda undantag, af grundlagen stadgade *former*; då äfven ett under längre tid fortsatt missbruk lika litet förvärfvar kraft af lag, som det upphäfver eller föringar konstitutionsutskottets åligganden enligt 106 och 107 §§ regeringsformen, hafva vi yrkat, att utskottet ville om detta förhållande hos Riksdagen göra sådant tillkännagifvande, som i 107 § omförmåles

Herrar *Elowson, Ljungman, Björkman* och *Hedin* hafva anført:

Vid läsningen af statsrådsprotokollen har inom konstitutionsutskottet egnats uppmärksamhet åt det förhållande, att vid ett af de värfvade regementena, nemligen Kongl. Svea Lifgardet, samtliga officerare utgöras af personer med namn ur adliga ätter, dessa må nu vara å svenska riddarhuset introducerade eller icke. Det förfaller nemligen, som skulle detta sakförhållande icke stå i god öfverensstämmelse med 28 § regeringsformen. Som bekant är, förefinnes i åberopade lagrum ett stadgande af följande innehåll: »Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjenst och skicklighet, men icke på deras börd». Nu kan visserligen invändas, att under en följd af år, inga andra sökande än bärare af adliga namn anmält sig till erhållande af anställning såsom officerare vid det ifrågavarande regementet. Denna invändning torde ock finna stöd i en mångårig praxis.

Emellertid synes det vara svårförklarligt, huruledes en dylik praxis kunnat inom ramen af 1809 års regeringsform vinna utveckling. Ty det är en obestridd och obestridd sanning, att grundlagens föreskrifter, särskildt i fråga om befordringar, gälla icke endast Konungens rådgifvare utan äfven de embetsmän, hvilka hafva till tjenstepligt att inför regeringen afgifva förslag om de sökande, som hos dem anmält sig. En mängd ynglingar af ofrälse börd bereda sig numera till militäryrket såsom officersaspiranter. Det vore mycket sällsamt, om dessa allmänligen skulle sakna håg och lust att vinna inträde vid det nyssnämnda regementet. Ännu sällsammare skulle det vara, om icke några bland dem skulle ega så goda anlag, hafva förvärfvat sig så framstående skicklighet och vara i besittning af så förträffliga egenskaper i öfrigt, att deras mottagande måste lända regementet till verkligt gagn.

Under den tid, för hvilken utskottet granskat statsrådsprotokollen, har ingen förändring egt rum med afseende på förenämnda befordringssystem, för hvars öfverensstämmelse med grundlagen dock alla sannolika förutsättningar saknas. Att vid de befordringar, hvilka skett efter tur och anciennitet, endast adliga namn kunnat komma i fråga är ju uppenbart, då samtliga officerare bära dylika namn. Men samma system har vidhållits jemväl med hänsyn till underlöjtnants- och regementsofficersgraderna, der möjlighet förefunnits att öfvergifva ett förfaringssätt, som näppeligen låter förena sig med grundlagens bud.

Sedan visadt blifvit, att vid ett och samma regemente anställas såsom officerare uteslutande personer af adlig börd, yrkades inom utskottet, att med anledning deraf ett tillkännagifvande skulle inför Riks-

dagen göras enligt 107 § regeringsformen. Detta yrkande vann emellertid icke pluralitet.

Emedan vi hysa den meningen, att det här omnämnda befördrings-systemet icke gerna låter förena sig med bestämmelserna i 28 § regeringsformen, hafva vi ansett oss pliktiga att emot utskottsmajoritetens beslut afgifva vår reservation.

Herr *Hedin*, med hvilken instämt herrar *Ljungman*, *Bengtsson*, *Björkman*, *Boström*, *Elowson*, *Johnsson*, *Wikstén* och *Nilson*, har anfört:

(Protokoll öfver ministeriella ärenden den 16 oktober 1891, 5:o. — Protokoll öfver sjöförsvärsärende den 16 oktober 1891.)

Af förstnämnda protokoll inhemtas, att ministern för utrikesärendena, efter att hafva föredragit en skrifvelse af den 8 samma månad, hvarigenom chefen för sjöförsvärsdepartementet anhållit att utverkas måtte, att kaptenen vid flottan Gustaf Dyrssen blefve anställd såsom marinattaché vid beskickningen i S:t Petersburg, samt meddelat, att ryska regeringens samtycke till anställande vid nämnda beskickning af en marinattaché blifvit under hand inhemtadt, hemstälde att Kongl. Maj:t täcktes förordna bemälde G. Dyrssen att från och med denna dag tills vidare vara marinattaché vid beskickningen i S:t Petersburg, hvilket Konungen biföll. — Protokollet öfver sjöförsvärsärende samma dag utvisar, att »statsrådet och chefen för landtförsvärsdepartementet såsom för tillfället förordnad föredragande», med anledning af nyss nämnda i ministeriel konselj fattade beslut, hvarigenom kaptenen G. Dyrssen förordnats att vara marinattaché vid beskickningen i S:t Petersburg, hemstälde att »bemälde officer, med bibehållande af sina nuvarande aflöningsförmåner, måtte för fullgörande af detta uppdrag få tillgodonjuta, förutom rese- och traktamentsersättning enligt gällande reglemente under resorna fram och åter i Sverige, ej mindre traktamentsersättning med tretiofem kronor för dag under vistelsen utom Sverige till och med dagen näst före den, då han återkomme, än ock ersättning för resorna utom riket samt andra i och för ifrågavarande uppdrags fullgörande oundgängliga utgifter, hvilka i afseende å beloppen af marinförvaltningen granskas; äfvensom att de af uppdraget föranledda utgifter måtte få bestridas af anslaget å femte hufvudtiteln till stipendier åt sjöofficerare under anställning i utländsk tjenst eller kommandering utrikes», hvilket allt Kongl. Maj:t biföll.

Hvad här i första rummet ådrager sig uppmärksamhet är den fullständiga frånvaron af upplysningar, i vare sig det ministeriella eller statsrådsprotokollet, om anledningen till det så hastigt påkomna be-

hofvet af en svensk marinattachés anställande vid beskickningen i S:t Petersburg, ty den uppgiften i förstnämnda protokoll, att ministerns för utrikes ärendenas hemställan föranledts af en skrifvelse, deri chefen för sjöförvarsdepartementet anhållit att »utverkas måtte att kaptenen G. Dyrssen blefve i sådan egenskap sänd till den ryska hufvudstaden», ådagalägger visserligen att chefen för sjöförvarsdepartementet hade en bestämd mening om valet af person, men en sådan omständighet, hvilken ingenting motiverar beträffande sjelfva saken, plägar eljest icke gälla såsom uteslutande och tillräcklig grund för ett regeringsbeslut.

Dernäst kan ej förbises, att, då Riksdagen å tredje hufvudtiteln beviljat särskildt anslag för anställande af tvenne militära attachéer, det utan tvifvel har varit i sin ordning, att, om ett verkligt behof påkallade anställande af flere militär-diplomatiska tjenstemän, och om medel dertill icke kunde beredas af tredje hufvudtiteln tillgångar, framställning skett till Riksdagen om höjning af nämnda anslag å utrikesdepartementets budget. I afseende härå torde få erinras om följande omständigheter. Af 1872 års Riksdag äskade Kongl. Maj:t uppförande å fjerde hufvudtiteln, under anslaget till kommandoexpeditionen, af 12,000 kronor till aflöning åt två militärattachéer, nemligen i Berlin och Paris. Sedan Riksdagen afslagit den begärda summan, befans det (statsverkspropositionen 1873, bil. n:o 2, sid. 2), att medel till fyllande af detta enligt utrikesministerns omdöme viktiga behof kunde beredas genom befintliga besparingar å tredje hufvudtiteln, »intill dess utvägar dertill på annat sätt blifva tillgängliga». Häremot gjordes visserligen ej af Riksdagen någon erinran, men svårförklarligt måste det dock förefalla, att när Kongl. Maj:t af 1874 års Riksdag begärde ett nytt, särskildt anslag å tredje hufvudtiteln för militärattachéer, detta uppgafs ske »i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts af sist församlade Riksdag och storting gillade proposition». Emellertid uppförde Riksdagen i riksstaten för 1875 7,000 kronor (den svenska andelen), hvilken summa i riksstaten för 1876 höjdes till 8,400 kronor.

Det torde sålunda, i betraktande af det sätt, hvarpå detta anslag tillkommit för ett af Riksdagen pröfvadt behof, få anses ostridigt, att om en ytterligare utveckling af den ifrågavarande militär-diplomatiska institutionen funnes nödig, hemställan till Riksdagen om beviljande af erforderliga medel bort ega rum.

Visserligen antyddes år 1872 af då varande chefen för landtförvarsdepartementet, att en militärattaché i S:t Petersburg vore »mindre behöflig», endast »så länge vi der ega en minister med både inblick och kunskaper i militärväsendet». Men ehuru detta gynsamma förhål-

lande, som bekant, kort derefter upphörde, har Kongl. Maj:t ej under de sedan dess förflutna nära tjugu åren funnit af behovet påkalladt att der såsom militärattaché anställa en officer af landtarmén. Att det skulle vara nödigt att i Ryssland, just och företrädesvis i Ryssland, anställa en sjöofficer såsom militärledamot af beskickningen, derom har man tillförene ingenting förnummit, och därför är den fullständiga saknaden af hvarje officiellt motiv för åtgärden så mycket mer att beklaga.

Vidare är att anmärka, att Kongl. Maj:t anvisat de synnerligen dryga kostnaderna för den nya marinattachébefattningen icke å medel ställda till Kongl. Maj:ts disposition för tillfälliga utgifter, utan å ett af Riksdagen för visst, bestämdt ändamål beviljadt anslag. Rörande ändamålet med detta anslag å 15,000 kronor »till stipendier för officerare af flottans corpser under anställelse i utländsk tjänst eller kommandering utrikes», som på Kongl. Maj:ts framställning beviljades af 1862—63 års Riksdag, hänvisade den kongl. propositionen »särskildt» till departementschefens anförande och det af en sjöförsvarskomité kort förut afgifna utlåtande. Ändamålet var, enligt departementschefens ord, att sätta yngre officerare vid flottan och dess ingenjörcorps i tillfälle att, »under längre tids vistande i främmande länder förvärfva noggrannare kunskap om der vidtagna förbättringar och förändringar i sjökrigsväsendet, och särskildt dem, som tillhöra sistnämnda corps, att vinna vidsträcktare utbildning i sitt yrke». Huru man tänkte sig, att denna kunskap, denna utbildning i yrket skulle vinnas, derom lemna ordalagen i den skrifvelse, hvori Riksdagen tillkännagaf sitt bifall till förslaget, intet tvifvel: Riksdagen beviljade anslaget, emedan den ansåg det viktiga ändamålet att förskaffa flottan ett skickligt befäl, skola i väsentlig mån främjas derigenom, att yngre officerare finge tillfälle att »tjenstgöra synnerligast inom de större utländska marinerna».

I den af Kongl. Maj:t den 10 juli 1891 fastställda stat är aföningen för två militärattachéer uppförd med 6,000 kronor för hvardera. Då af ofvan anförda protokoll öfver sjöförsvarsärendet den 16 oktober 1891 framgår, att ensamt det åt marinattachén i S:t Petersburg beviljade dagtraktamente under vistelsen utom riket skall uppgå, för år räknadt, till 12,775 kronor, hvartill komma öfriga kostnader till obestämdt, men sannolikt ej ringa belopp, synes den nya befattningen komma att under ett år medtaga hela anslaget å 15,000 kronor, om ens detta belopp förslår. Skulle åter »längre tids vistande» i utlandet icke vara afsedt, ehuru detta i Kongl. Maj:ts framställning till 1862 års Riksdag betecknades såsom ett vilkor för det väntade gagnet af yngre

sjöofficerares anställning i utländsk tjänst, utan marinattachéns uppdrag komma att bestå i kortare besök då och då i grannlandet, så torde gagnet för det allmänna ej kunna blifva nämnvärdt, äfven om det förutsättes att det är just från den ryska marinen lärdomar böra inhemtas till gagn för vårt sjöförsvär.

Ifrågavarande åtgärd förekommer mig från de angifna synpunkterna, hvartill äfven andra kunde läggas, nog anmärkningsvärd att hafva bort föranleda utskottet att härom till Riksdagen göra anmälan enligt § 107 regeringsformen.

Herr *Ljungman*, med hvilken instämt herrar *Bengtsson*, *Björkman*, *Boström*, *Dahn*, *Johnsson*, *Wikstén* och *Hedin*, har anfört:

Statsrådsprotokollen öfver civilärenden för den 22 maj, n:o 18, och för den 31 december, n:o 69, utvisa, huru som på statsrådets tillstyrkan Kongl. Maj:t, med anledning af ansökningar om anslag till och åtgärder för bohuslänska hafsfiskets administration, allenast anvisat det öfliga anslaget till arfvode och båtlega åt den af länsstyrelsen för närvarande anstälde tillsyningsmannen för nämnda fiske, men i öfrigt lemnat de med hänsyn till administrationen af samma fiske, hvilket är det ojemförligt största inom riket och ett af de främsta i Europa, gjorda hemställandena utan tillbörligt afseende.

Af handlingar, som varit för utskottet tillgängliga, framgår nemligen dels 1:o att Göteborgs och Bohus läns landsting redan under åren 1882 och 1884 hos Kongl. Maj:t hemställt om anordnandet af en mer tillfredsställande och tidsenlig administration för ifrågavarande fiske än den befintliga och dervid bland annat år 1882 med hänsyn till det ånyo »yppade ymniga sillfisket» framhållit, huru som »erfarenheten från de äldre sillfiskeperioderna tydligen ådagalagt, att detta fiske, i stället för att åt länet medföra stora förmåner, der åstadkommit elände af mångahanda slag», och att »det vore otvifvelaktigt, att anledningen dertill i icke ringa mån finge sökas i den omständigheten, att *ledningen af åtskilliga länets i samband med fisket stående angelägenheter icke varit lyckobringande, utan tvärt om egnad att framkalla olyckliga resultat*»; dels 2:o att i en till Kongl. Maj:t ingifven, den 30 december 1890 daterad ansökan från bohuslänska skärgården företetts de mest tydliga bevis å den i samma skärgård nu befintliga fiskeriadministrationens högeligen otillfredsställande beskaffenhet och å de deraf härrörande olägenheterna för näringslifvet samt, med åberopande af länets landstings anförda skrifvelse, hemstälts om en mer tidsenlig anordning af samma administration; dels 3:o att kommerskollegium uti den 17

mars 1891 afgifvet underdånigt utlåtande yttrat, att »hvarken i den af tillsyningsmannen afgifna berättelsen eller i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse i ämnet till kollegium förekomme något om åtgärder för tillgodoseende och utveckling af den för ifrågavarande län och medelbart för det allmänna synnerligen viktiga fiskerinäringen inom länet eller om beskaffenheten af den tillsyn, som från den af länsstyrelsen anstälde fiskeritillsyningsmannens eller så kallade intendents sida egnades åt bedrifvandet af näringen och densammas främjande medelst ändamålsenliga anordningar, och ej heller i framställningen om arfvodesförhöjning för tillsyningsmannen vore någon egentlig utredning i dessa hänseenden lemnad», och att »kollegium alltså saknade ledning för bedömande huru vida anslag af allmänna medel må allt fortfarande vara för saken i fråga af omständigheterna påkalladt», och att »det än mindre vore för kollegium möjligt att bedöma huru stort belopp må för ändamålet erfordras», samt att »kollegium alltså funne sig för egen del endast kunna, under åberopande af huru som Kongl. Maj:ts befallningshafvande förmält, att behof af en så kallad intendent vid länets fisken äfven för året 1891 förefunnes, med afseende derå tillstyrka att Kongl. Maj:t täcktes äfven för detta år anvisa medel till arfvode och båtlega åt en tillsyningsman vid hafs fiskena inom Göteborgs och Bohus län; och då det syntes kollegium vara af vigt att, i den mån sådant må vara erforderligt, *lämpliga åtgärder från det allmännas sida vidtoges för tillgodoseende och främjande af fiskerinäringen vid Sveriges vestra kust, enkannerligen inom Göteborgs och Bohus län*, hemställde kollegium tillika att Kongl. Maj:ts befallningshafvande måtte undfå nådig befallning att i fråga om behofvet af anslag efter år 1891 inkomma med närmare utredning i ämnet»; dels 4:o att hundratals fiskeriidkare i bohuslänska skärgården uti till Kongl. Maj:t under sistlidna sommar ingifna ansökningar framhållit både den *vanvård*, som egde rum i fråga om bohuslänska hafs fiskets administration, och det trängande behofvet för samma fiske att den befintliga fiskeritillsyningsmannainstitutionen måtte indragas och i densammas ställe en tidsenlig fiskeradministration, i öfverensstämmelse med länets landstings åberopade hemställan och utlandets bästa erfarenhet, anordnas för nämnda skärgård; dels 5:o att Göteborgs och Bohus läns landsting till följd af erhållen anmodan att yttra sig öfver de under 2:o och 4:o här omnämnda ansökningarne uti den 23 sistlidne september afgifvet utlåtande till Kongl. Maj:t vidhållit sina förut i ämnet uttalade önskningsar och för *tredje gången* hemställt om inrättande af en på helt andra grunder än den nu befintliga hvilande administration af bohuslänska hafs fisket;

dels 6:o att Orusts och Tjörns fiskeriförening uti en den 31 sistlidne oktober daterad ansökan hos Kongl. Maj:t framhållit huru som »den sedan 1855 inom Göteborgs och Bohus län befintliga fiskeriadministrationen genom en af länsstyrelsen förordnad tillsyningsman hvarken vore tidsenlig eller tillräcklig eller möjlig att utveckla till det bättre» samt efter utredning af saken hemställt om en anordning af bohusslänska fiskeriadministrationen i enlighet med förslaget i de under 2:o och 4:o här anförda ansökningarne; dels ock 7:o att uti en till Kongl. Maj:t ingifven, den 16 sistlidne november daterad ansökan från bohusslänska skärgården ytterligare bevis anförts å »den ytterst otillfredsställande beskaffenheten af den befintliga bohusslänska fiskeriadministrationen» och hemstälts om den ifrågavarande fiskeritillsyningsmannabefattningens indragning.

Under sådana förhållanden synes det hafva bort vara statsrådets skyldighet att tillstyrka Kongl. Maj:t att vidtaga kraftiga åtgärder till de anmärkta olägenheternas afhjelpande och att icke vidare förorda anvisandet af statsmedel för det fortfarande upprätthållandet af en tillfällig institution af så ringa gagn; men då detta icke skett, synes mig utskottet hafva bort, i enlighet med föreskriften i § 107 regeringsformen, det anmärkta förhållandet för Riksdagen tillkännagifva.

Herr *Hedin*, med hvilken instämt herrar *Ljungman*, *Bengtsson*, *Björkman*, *Boström*, *Dahn*, *Elowson*, *Johnsson*, *Vahlin* och *Wallmark*, har anført:

(Protokoll öfver civilärenden den 26 juni 1891, n:o 28, och den 31 december, n:o 54.)

När Kongl. Maj:t år 1873 beslöt, med anledning af de stegrade lefnadskostnaderna, att låta genom statsdepartementens chefer från embetsverk och myndigheter infordra förslag om löneförbättringar för embets- och tjänstemän, blefvo vederbörande derjemte anmodade att uppgifva, »huru vida någon eller några embets- och tjänstemän innehade flere befattningar, och att utlåta sig, huru vida de sålunda med andra förenade eller ock andra tjänster, med afseende på sin omfattning, borde anses vara af beskaffenhet, att tjänstgöring äfven på annat håll kunde utan olägenhet dermed förenas, och, i sådant fall, om icke genom flere tjänsters sammanslagning eller på annat sätt arbetet lämpligen kunde så ordnas, att *hvarje tjänsteman, under förutsättning att skälig aflöning honom bereddes, i sin tjänst erhöles motsvarande full sysselsättning och samtidigt innehafvande af annan aflönad beställning kunde undvikas*» (Jemför chefens för finansdepartementet anförande till stats-

rådsprotokollet den 19 december 1873, bilaga n:o 6 a) till statverkspropositionen 1874, sidan 2).

Det sålunda från begynnelsen angifna programmet för de löne-regleringar, som under en följd af år upptogo en ej ringa del af Riksdagens verksamhet, har Riksdagen i allt hvad på den ankommit med mycken beredvillighet uppfyllt, i det att den i tillit till de anförda förutsättningarnas iakttagande beviljat »skälig», vid jämförelse med tjenstemännens arbetstid och lönebelopp i andra länder riklig aflöning. Icke minst gäller detta om statsdepartementens expeditioner.

Att samma programs andra del, nemligen »full sysselsättning» för den skäliga eller till och med mycket rikliga aflöningen, stundom för-gätes af dem som skulle hålla band öfver dess iakttagande, derpå er-bjuder följande förhållande ett exempel.

Af de ofvan anförda protokollen öfver civilärenden för 26 juni och 31 december 1891 inhemtas, att byråchefen för statistiska ärenden i justitiedepartementet Carlson förordnats att från och med 1 juli 1891 till årets slut och derefter från och med 1 januari till och med 30 juni 1892 i civildepartementet till föredragning bereda ärenden rörande aktiebolagsordningar och i expeditionschefens ställe granska koncepten till utgående expeditioner i dessa ärenden, mot ett arfvode af 2,000 kronor för år räknadt, att utgå af sju hufvudtitelns anslag till extra utgifter och utbetalas månadsvis i sammanhang med öfriga aflöningar till civildepartementet.

I den af Riksdagen 1878 fastställda stat för justitiedepartementets expedition bestämdes aflöningen för ifrågavarande byråchefsembete till lön: 4,400, tjenstgöringspenningar: 2,000, ett ålderstillägg efter 5 år: 600 kronor.

Det är således innehafvaren af ett väl aflönadt embete i justitie-departementet, som i strid med den angifna principen »skälig» lön för full sysselsättning gång efter annan — ty det anmärkta förfarandet började icke först år 1891 — förordnas att i ett annat departement sköta en befattning med 2,000 kronors arfvode.

I motiveringen till Kongl. Maj:ts förslag år 1878 om löne-reglering för justitiestatsexpeditionen (bilaga n:o 1 till statsverkspropositionen) omförmäles, att af de för befrämjande af göromålens gång till departementschefens förfogande anvisade 4,000 kronor »2000 kronor fått af byråchefen för statistiska ärenden användas till de å hans byrå arbetande biträden, och 1,000 kronor utbetalts till den på expeditionens stat ännu kvarstående kopisten», men att förstnämnda 2,000 kronor visat sig otillräckliga, så att till fyllande af de behof, som med

samma belopp bort bestridas, medel allt emellanåt måst anvisas af extra utgiftsmedlen och af hufvudtitelns besparingar. Men, yttrade vidare justitiedepartementets chef, om byråchefen för statistiska ärenden finge lika aflöning som andre byråchefer, vore det icke obilligt att, derest han icke sjelf medhonne en del af de beräkningar, som af underordnade kunna verkställas, han finge sjelf bekosta hvad dertill åtginge utöfver det af statsmedel anvisade beloppet å 2,000 kronor, som fortfarande skulle utgå till biträde åt honom.

Enär det sålunda förutsattes såsom möjligt, att byråchefen för statistiska ärenden äfven med hjälp af de räknebiträden, för hvilkas aflönande 2,000 kronor anvisades, och af någon bland kanslisekreterarne — hvilka, enligt den år 1878 utfärdade instruktionen för embets- och tjänstemän i Kongl. Maj:ts kansli, »indelas till biträde åt expeditionschefen eller till tjänstgöring å byråerna» — icke skulle medhinna det honom åliggande statistiska arbetet, utan få sjelf bekosta en del beräkningar, så kunde Riksdagen ej gerna annat förmoda, än att vederbörande i fråga om hans tjänst tillämpat den proklamerade grundsatsen: fullt arbete för full lön.

Att emellertid denna förmodan var oriktig, är tydligen ådagalagdt, då byråchefen för justitiedepartementets statistiska ärenden befunnits kunna år efter år förordnas att jemte sin tjänst sköta en med 2,000 kronor aflönad befattning i annat departement. Med löneregleringens grunder öfverensstämmer detta ej. Dessa fordra i stället, att det uppenbarligen öfverflödiga anslaget af 2,000 kronor till biträde åt byråchefen indrages.

Det är redan antydt, att förordnandet af ett särskildt biträde i civildepartementet för handläggning af ärenden rörande bolagsordningar fortgått så länge, att faktiskt en ny befattning, aflönad utom departementets stat, tillkommit i detta departement. Jag kan ej annat än uttala den meningen, att om den verkliga är af oundgängligt behof påkallad, framställning i ämnet till Riksdagen bort ske, och att disponerandet år efter år för sådant ändamål af medel från extra utgiftsanslaget icke låter sig försvaras. Hvad Riksdagen uttryckligen föreskrifvit beträffande besparingarna, att de i intet fall må anlitas till årliga löner och arfvoden, synes mig äfven utan något sådant formligt förbud böra sjelfklart gälla om extra utgiftsanslagen. När Kongl. Maj:ts af 1862—1863 års Riksdag begärde, att sjetten hufvudtitelns extra utgiftsanslag skulle höjas från 9,000 till 15,000 kronor, angafs i motivering för denna framställning (bil. n:o 5, sid. 66, till statsverkspropositionen), att anslaget fortfarande var afsedt för »tillfälliga behof, hvilka

vid riksstatens ordnande icke kunnat beräknas», och det är ej mindre tydligt, att Riksdagens beslut att bevilja den äskade förhöjningen stödde sig blott på de skäl och afsåg blott de ändamål, som i Kongl. Maj:ts proposition angifvits (R. St. skrifvelse n:o 149, s. 51). Med detsålunda angifna ändamålet för detta anslag står en år efter år förnyad disposition af medel från detta anslag för ett uppdrag, som sålunda antagit karakteren af en permanent tjänstebefattning, icke i öfverensstämmelse.

Äfven af detta skäl har jag yrkat, att utskottet måtte härom till Riksdagen göra anmälan enligt § 107 regeringsformen.

Herrar *Boström* och *Wikstén* hafva velat tillkännagifva, att de ej öfvervarit slutliga behandlingen inom utskottet af de i memorialets 2:dra punkt anmärkta regeringsärenden.

Herr *Dahn* har jemväl velat anmäla, att han ej deltagit i slutliga behandlingen inom utskottet af de ärenden, som innehållas i de utaf utskottet infordrade protokollen i ministeriel föredragning för den 10 juli och den 16 oktober 1891.
